

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. Copyright Law of the United States of America and Related Laws Contained 89 in Title 17 of the United States Code / United States Copyright Office official website. URL: <http://www.copyright.gov/title17/92chap1.html#106a> (дата звернення: 10.04.2020).
2. Israeli Copyright Act of 2007 / World Intellectual Property Organization official website. URL: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=132095 (дата звернення: 10.04.2020).
3. Law on Copyright and Neighboring Rights (of June 30, 1994, as amended by the Law of April 3, 1995). URL: <http://www.wipo.int/wipolex/254> (дата звернення: 10.04.2020).
4. Law on the Intellectual Property Code (Legislative Part) (No. 92-597 of July 1, 1992, as last amended by Laws Nos. 94-361 of May 10, 1994, and 95-4 of January 3, 1995). URL: http://www.copyright.ru/ru/library_old/inside/83/?doc_id=480 (дата звернення: 10.04.2020).
5. Закон Германии об авторском праве. URL: http://www.copyright.ru/ru/library/zakonodatelstvo/zarubezhnoe_zakonodatelstvo/zakon_germanii_ob_avtorskom_prave/ (дата звернення: 10.04.2020).
6. Зенин И. А., Мешкова К. М. Свободная лицензия в сети Интернет. 2011. № 4. С. 8–13.
7. Решение Окружного суда Франкфурта-на-Майне по делу H. Welte vs. DLink Germany GmbH. URL: http://www.jbb.de/judgment_dc_frankfurt_gpl.pdf (дата звернення: 10.04.2020).

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ СЕКРЕТНОГО ЗАПОВІТУ

Шевцов Я. А.

Студент II курсу ННІ права

Сумського державного університету

Науковий керівник: Грибачова І. П.

к. ю. н., доцент кафедри МЄПЦПД ННІ права

Сумського державного університету

Приватні відноси між фізичними особами останнім часом набувають дуже великої різноманітності. Велика кількість соціальних та інших факторів впливають на них, через що, навіть між близькими людьми стаються непорозуміння, які тягнуть за собою недовіру. У зв'язку з цим, значна кількість таких стосунків набули відтінку анонімності та надмірної прихованості. Через що, останнім часом, все більшої популярності набувають секретні заповіти.

Інститут секретного заповіту був впроваджений в Українську правову систему разом з набранням чинності нового Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) 1 січня 2004 року і головною метою такого нововведення було посилення захисту таємниці заповіту, тобто забезпечення гарантії того, що нотаріус, інша посадова, службова особа, яка

посвідчує заповіт, свідки, а також фізична особа, яка підписує заповіт замість заповідача, не матимуть права, а головне можливості до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складення заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту (ст. 1255 ЦКУ). Варто зазначити, що така форма заповіту є досить популярною у більшості країн Європи, приміром у Німеччини, Іспанії, Італії, Португалії тощо, і для України, як прогресивної європейської держави, наявність такої форми заповіту є обов'язковою, адже це реальна можливість для людей реалізовувати та захищати свої права [1, 3].

Із положень Цивільного кодексу можна зробити висновок, що секретний заповіт врегульовується загальними нормами цивільного права щодо простого заповіту, за винятком кількох особливостей. Так, відповідно до ч. 1 ст. 1233 та ч. 1 ст. 1249 ЦКУ секретним заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті, який посвідчується нотаріусом без ознайомлення з його змістом. Звідси випливає, що секретний заповіт може посвідчуватися тільки нотаріусом (ч. 1 ст. 1249 ЦКУ) [1].

Форма та зміст такого заповіту регулюються ст. 1233-1247 ЦКУ за винятком кількох виключень. Секретний заповіт складається у письмовій формі, із зазначенням місця та часу його складення, а також він має бути особисто підписаний заповідачем [1].

Крім того, до змісту секретного заповіту встановлюються вимоги, визначені у пп. 2.1., 2.3.-2.7. п. 2 глави 3 розділу II Наказу Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 № 296/5 (далі – Наказ № 296/5), відповідно до якого заповіт має бути складений так, щоб розпорядження заповідача не викликало незрозумілостей чи суперечок після відкриття спадщини. До заповіту може бути включено розпорядження майнового або немайнового характеру. За заповітом майно може бути заповідане тільки у власність. І не дивлячись на те, що пп. 2.2. п. 2 глави 3 розділу II Наказу № 296/5 не застосовується до секретного заповіту, і його зміст нотаріусом не перевіряється, якщо після оголошення заповіту умови, визначені у заповіті суперечать закону або моральним засадам суспільства, вони є нікчемними (пп. 2.6. п. 2 глави 3 розділу II Наказу № 296/5) [2].

Пп. 3.1.-3.5. п. 3 глави 3 розділу II Наказу № 296/5 дублюють положення ст. 1249 ЦКУ і більш детально їх розкривають, відповідно до чого, нотаріуси посвідчують секретні заповіти, не ознайомлюючись з їх змістом, при цьому, вони повинні роз'яснювати заповідачу, що текст заповіту має бути викладений таким чином, щоб розпорядження заповідача не викликало неясностей чи суперечок після відкриття спадщини [1, 2].

Особа, яка склала секретний заповіт, самостійно подає його нотаріусу у заклеєному конверті, на якому має бути особистий підпис заповідача. Якщо такий підпис поставлений без присутності нотаріуса, то заповідач повинен особисто підтвердити, що підпис на

конверті зроблений ним особисто. На конверті, у якому міститься секретний заповіт, нотаріус ставить посвідчувальний напис про посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту, потім скріплює його печаткою і в присутності заповідача поміщає в інший конверт після чого опечатує. На іншому конверті зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, дата народження заповідача та дата прийняття на зберігання відповідного секретного заповіту.

Ще одна особливість, це те, що секретний заповіт приймається нотаріусом на зберігання без складання опису.

До секретних заповітів також застосовується особливий порядок зберігання, відповідно до якого вони зберігаються в окремому пакеті в залізних шафах чи сейфах. Не допускається підшивання секретних заповітів до їх оголошення в окремі наряди (пп. 5.1.-5.2. п. 5 глави 3 розділу II Наказу № 296/5) [2].

Однією з основних особливостей секретних заповітів є порядок їх оголошення, встановлений ст. 1250 ЦКУ та пп. 4.1.-4.11. п. 4 глави 3 розділу II Наказу № 296/5. Відповідно до цих норм, нотаріус, який є зберігачем секретного заповіту, у разі одержання інформації про відкриття спадщини та подання свідоцтва про смерть заповідача призначає день оголошення змісту заповіту. У зв'язку з тим, що зміст заповіту до моменту відкриття спадщини невідомий нікому, навіть нотаріусу, він не може знати які особи є одержувачами спадку, тому повідомляє членів сім'ї та родичів спадкодавця, якщо їх місця проживання йому відомі, або через друковані засоби масової інформації про день та час оголошення змісту заповіту [1, 2].

У випадках, коли заінтересована особа, яка належним чином повідомлена про день оголошення секретного заповіту, на оголошення не з'явиться, нотаріус оголошує зміст секретного заповіту тим особам, які з'явилися.

У назначений час, нотаріус у присутності заінтересованих осіб та двох свідків відкриває конверт, у якому зберігався заповіт, та оголошує його зміст, про що згодом складається відповідний протокол, який підписують нотаріус та свідки.

Вимоги до такого протоколу наступні: дата, час та місце складання протоколу про оголошення секретного заповіту; дата посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту; прізвище, ім'я, по батькові осіб, присутніх при оголошенні, у тому числі свідків; відомості про повідомлення осіб, які не з'явились на оголошення секретного заповіту, або відомості про повідомлення в друкованих засобах масової інформації; стан заповіту (наприклад, наявність закреслених місць, поправок або інших недоліків); стан конверта, у якому знаходився заповіт, а також записується весь текст заповіту.

У випадках, коли неможливо визначити справжню волю заповідача, нотаріусом у

протоколі відтворюється витлумачений спадкоємцями текст заповіту та відомості про досягнення чи недосягнення між спадкоємцями згоди щодо тлумачення тексту заповіту. Відповідно до ч. 1 ст. 1256 ЦКУ тлумачення заповіту може бути здійснене після відкриття спадщини самими спадкоємцями, однак, якщо з цього приводу виник спір, то тлумачення заповіту здійснюється судом у порядку встановленому законом (ч. 2 ст. 1256 ЦКУ) [1, 2].

Нотаріус обов'язково попереджує свідків про відповідальність за шкоду, заподіяну ними внаслідок розголошення відомостей, що стали їм відомі у зв'язку з оголошенням секретного заповіту, про що робиться позначення в тексті протоколу.

Крім того, в тексті протоколу можуть бути зазначені й інші істотні обставини оголошення заповіту, якщо такі є.

Якщо заінтересована особа з'явилася після оголошення заповіту, нотаріус ознайомлює її з протоколом оголошення секретного заповіту, про що також робиться відповідна відмітка у протоколі, і підписується цією особою [2].

У зв'язку з особливостями секретних заповітів, до них застосовується спеціальний порядок скасування та зміни заповіту відповідно до ст. 1254 ЦКУ. Цей порядок встановлено пп. 7.1.-7.4. п. 7 глави 3 розділу II Наказу № 296/5. Відповідно до якого, нотаріус, який є завідувачем державного нотаріального архіву при одержанні спеціальної заяви про скасування секретного заповіту, а також за наявності нового заповіту робить про це відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій та в алфавітній книзі обліку заповітів [1, 2].

У випадках, коли заповідач подає примірник свідоцтва про посвідчення та прийняття на зберігання секретного заповіту, напис про скасування заповіту робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою (коли заповіт скасований заявою) додається до примірника свідоцтва, яке зберігається у справах нотаріуса, у державному нотаріальному архіві.

Якщо секретний заповіт скасовується за заявою заповідача, нотаріус повертає йому підписаний ним конверт із секретним заповітом. Справжність підпису заповідача на заяві про скасування секретного заповіту також підлягає нотаріальному засвідченню [2].

В іншому, до секретного заповіту застосовуються загальні положення законодавства, так як саме ці спеціальні норми роблять його секретним [1, 3].

Таким чином, можна зробити висновок, що саме спеціальний порядок складання, скасування, зміни, посвідчення, зберігання і оприлюднення секретного заповіту дозволяють зберегти таємницю заповіту до самого моменту відкриття спадщини, в іншому ж, це звичайний правочин з кількома процедурними особливостями, які ти не менш чудово справляються зі своїм завданням.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.04.2020).
2. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 р. № 296/5. Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12> (дата звернення: 03.04.2020).
3. Секретний заповіт. Процедура складання та оголошення (Арнаутов Андрій). Profmeter. URL: https://profmeter.com.ua/content/articles/186/1026/?sphrase_id=12275418 (дата звернення: 03.04.2020).

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ВИЗНАННЯ ФОРС МАЖОРНИХ ОБСТАВИН ВНАСЛІДОК КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ

Грибачова І. П.

*к. ю. н., доцент кафедри МСПЦПД ННІ права
Сумського державного університету*

Встановлення карантинних заходів суттєво обмежує діяльність, як суб'єктів господарювання так і звичайних осіб. Неможливість ведення господарської діяльності, отримання прибутку, вчасного розрахування з кредиторами призводить до значних порушень договірних зобов'язань, і як наслідок застосування цивільно-правової відповідальності. Але сторони не могли передбачити встановлення таких обмежувальних заходів при укладенні договорів, тому такі обставини мають неминучий характер, зумовлений зовнішніми факторами, які слід трактувати як непереборна сила, тим більше що тому є законодавче підтвердження.

Відповідно ст.14.1 Закону «Про торгово-промислові палати в Україні» від 02.12.1997 № 671/97-ВР форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об'єктивно унеможливають виконання зобов'язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов'язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, в тому числі під час встановленого карантину. Також відповідно до цієї статті Торгово-промислової палати України та уповноважені нею регіональні торгово-промислові палати засвідчують форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) та видають сертифікат про такі обставини протягом семи днів з дня звернення суб'єкта господарської діяльності. Сертифікат про форс-мажорні обставини (обставини непереборної сили) для суб'єктів малого підприємництва видається безкоштовно [1]. Таким чином на законодавчому рівні